

SADRŽAJ

UVOD U KAZNENO PRAVO

PREDGOVOR.....	XIII
----------------	------

DIO I.

KAZNENO PRAVO

1. POJAM KAZNENOG PRAVA.....	1
2. PODJELA KAZNENOG PRAVA.....	3
2.1. Materijalno, formalno i izvršno kazneno pravo.....	4
2.2. Opće i posebno kazneno pravo.....	5
2.3. Redovno i izvanredno kazneno pravo.....	5
2.4. Nacionalno i međunarodno kazneno pravo.....	5
3. ODNOS KAZNENOG PRAVA PREMA DRUGIM GRANAMA PRAVA.....	6
3.1. Kazneno pravo i ustavno pravo.....	8
3.2. Kazneno pravo i građansko pravo.....	8
3.3. Kazneno pravo i obiteljsko pravo.....	9
4. ZNANOST KAZNENOG PRAVA I OSTALE ZNANOSTI	9
4.1. Znanost kaznenog prava.....	10
4.2. Kaznene (nepravne) znanosti.....	11
4.3. Nekaznene (nepravne) znanosti.....	13
5. POJAM, VRSTE I ODNOS IZMEĐU KAŽNJIVIH RADNJI	14
5.1. Pojam kažnjive radnje.....	14
5.2. Vrste kažnjivih radnji.....	14
5.3. Odnos između kažnjivih radnji.....	15

6.	IZVORI HRVATSKOG KAZNENOG PRAVA	16
6.1.	Neposredni izvori kaznenog prava	17
6.2.	Posredni izvori kaznenog prava	18
6.2.1.	Ustav Republike Hrvatske	18
6.2.2.	Međunarodni ugovori	19
6.2.3.	Podzakonski pravni akti	20
6.3.	Utjecaji običaja, sudske prakse i znanosti kaznenog prava na njegovu primjenu	20
6.3.1.	Običajno pravo	20
6.3.2.	Sudska praksa	21
6.3.3.	Znanost kaznenog prava	21
7.	NAČELO ZAKONITOSTI KAO TEMELJNO NAČELO KAZNENOG PRAVA	21
7.1.	Povijesni razvoj načela zakonitosti	22
7.2.	Sadržaj načela zakonitosti	23

DIO II.

KAZNENI ZAKON

1.	TUMAČENJE KAZNENOG ZAKONA	25
1.1.	Tumačenje prema subjektu	25
1.1.1.	Autentično (zakonsko) tumačenje	26
1.1.2.	Sudsko tumačenje	26
1.1.3.	Doktrinarne tumačenje	27
1.2.	Tumačenje prema metodi	27
1.2.1.	Gramatička metoda	28
1.2.2.	Logička metoda	28
1.2.3.	Sustavna metoda	29
1.2.4.	Poredbena (komparativna) metoda	30
1.2.5.	Povijesna metoda	30
1.2.6.	Teleološka metoda	31
1.3.	Tumačenje prema opsegu	31
1.3.1.	Restriktivno tumačenje	32
1.3.2.	Ekstenzivno tumačenje	32
1.4.	Analogija u kaznenom pravu	32
1.4.1.	Zabranjena analogija	33

1.4.2. Dopuštena analogija.....	33
2. PRIMJENA KAZNENOG ZAKONODAVSTVA.....	34
2.1. Vremenska primjena kaznenog zakona.....	34
2.1.1. Vrijeme počinjenja kaznenog djela.....	35
2.1.2. Vrijeme važenja kaznenog zakona.....	36
2.1.3. Primjena blažeg zakona.....	37
2.2. Prostorna primjena kaznenog zakonodavstva.....	38
2.2.1. Mjesto počinjenja kaznenog djela.....	38
2.2.2. Načela važenja kaznenog zakonodavstva.....	39
2.2.2.1. Teritorijalno načelo.....	39
2.2.2.2. Zaštitno ili realno načelo.....	41
2.2.2.3. Načelo aktivnog personaliteta.....	42
2.2.2.4. Načelo pasivnog personaliteta.....	44
2.2.2.5. Univerzalno načelo.....	44
2.3. Osobno važenje kaznenog zakonodavstva.....	45
2.3.1. Isključenje i ograničenje primjene kaznenog zakonodavstva.....	46
1.3.1.1. Isključenje i ograničenje primjene kaznene vlasti prema Kaznenom zakonu.....	46
2.3.1.2. Ograničenje primjene kaznenog zakonodavstva prema Ustavu RH.....	47
2.3.2. Isključenje jurisdikcije.....	47
2.3.2.1. Isključenje jurisdikcije prema unutarnjem pravu RH.....	48
2.3.2.2. Isključenje jurisdikcije prema propisima međunarodnog prava.....	48
3. NEMOGUĆNOST PRIMJENE HRVATSKOG KAZNENOG ZAKONODAVSTVA ZBOG PROTEKA VREMENA.....	49
3.1. Zastara kaznenog progona.....	51
3.1.1. Mirovanje zastare kaznenog progona.....	52
3.1.2. Prekid zastare kaznenog progona.....	53
3.2. Zastara izvršenja kazni.....	54
3.2.1. Mirovanje zastare izvršenja kazne.....	55
3.2.2. Prekid zastare izvršenja kazne.....	55
3.3. Zastara izvršenja sigurnosnih mjera.....	55
3.3.1. Mirovanje zastare izvršenja sigurnosnih mjera.....	56
3.3.2. Prekid zastare izvršenja sigurnosnih mjera.....	56

DIO III.

KAZNENO DJELO

1. POJAM KAZNENOG DJELA.....	57
1.1. Materijalni pojam kaznenog djela.....	57
1.2. Formalni pojam kaznenog djela.....	59
2. ELEMENTI KAZNENOG DJELA.....	60
2.1. Radnja.....	60
2.1.1. Teorije o radnji kaznenog djela.....	61
2.1.2. Činjenje i nečinjenje kao temeljni oblici radnje.....	63
2.1.2.1. Podjela kaznenih djela nečinjenjem.....	65
a) Prava kaznena djela nečinjenjem.....	65
b) Neprava kaznena djela nečinjenjem.....	66
2.1.2.2. Uloga garanta kod kaznenih djela nečinjenjem.....	68
a) Pojam garanta.....	68
b) Garantne obveze.....	68
2.1.2.3. Sposobnost za radnju.....	70
2.1.2.4. Kažnjavanje počinitelja kaznenih djela nečinjenjem.....	70
2.1.3. Posljedica.....	70
2.1.3.1. Materijalna i formalna kaznena djela.....	71
2.1.3.2. Kaznena djela povrede i kaznena djela ugrožavanja.....	72
2.1.4. Uzročna veza.....	73
2.1.4.1. Teorija ekvivalencije.....	74
2.1.4.2. Teorija adekvatnog kauzaliteta.....	77
2.1.4.3. Teorija objektivnog uračunavanja.....	77
2.2. Biće kaznenog djela.....	78
2.2.1. Odnos bića kaznenog djela, pravnog dobra i objekta radnje.....	80
2.2.2. Klasifikacija kaznenih djela s obzirom na biće kaznenog djela.....	80
2.2.2.1. Temeljna, kvalificirana i privilegirana kaznena djela.....	80
2.2.2.2. Jednostavna i složena kaznena djela.....	81

2.2.2.3.	Trajna i kaznena djela stanja.....	81
2.2.2.4.	Opća i posebna kaznena djela.....	82
2.3.	Protupravnost.....	83
2.3.1.	Razlozi isključenja protupravnosti propisani u Kaznenom zakonu.....	83
2.3.1.1.	Nužna obrana.....	84
a)	Elementi nužne obrane.....	85
b)	Prekoračenje nužne obrane.....	88
2.3.1.2.	Krajnja nužda.....	89
a)	Elementi krajnje nužde.....	91
b)	Odnos počinjenog zla i zla koje je prijetilo.....	93
c)	Dužnost izlaganja opasnosti.....	95
2.3.1.3.	Sila ili prijetnja.....	95
a)	Kaznenopravni pojam i vrste sile.....	96
b)	Kaznenopravni pojam prijetnje.....	96
c)	Kaznenopravni učinak sile i prijetnje.....	97
2.3.1.4.	Zakonita uporaba sredstava prisile.....	98
2.3.1.5.	Beznačajno djelo.....	99
2.3.2.	Razlozi isključenja protupravnosti izvan Kaznenog zakona.....	101
2.4.	Krivnja.....	103
2.4.1.	Općenito o krivnji.....	103
2.4.2.	Pojam ubrojivosti u kaznenom pravu.....	105
2.4.2.1.	Osnova ubrojivosti.....	105
2.4.2.2.	Pojam neubrojivosti.....	107
a)	Metode utvrđivanja neubrojivosti.....	109
b)	Biopsihološke osnove neubrojivosti.....	110
c)	Kaznenopravni učinak neubrojivosti.....	113
2.4.2.3.	Smanjena ubrojivost.....	113
2.4.2.4.	Samoskrivljena neubrojivost.....	115
2.4.3.	Oblici krivnje.....	116
2.4.3.1.	Namjera.....	117
a)	Izravna namjera.....	117
b)	Neizravna namjera.....	118
c)	Posebne vrste namjere.....	119
2.4.3.2.	Nehaj.....	121
a)	Svjesni nehaj.....	122
b)	Nesvjesni nehaj.....	125

2.4.4.	Krivnja kod kaznenih djela kvalificiranih težom posljedicom.....	126
2.4.5.	Svijest o protupravnosti.....	129
2.4.6.	Zabluda u kaznenom pravu.....	130
2.4.6.1.	Zabluda o biću kaznenog djela.....	130
	a) Zabluda o objektu radnje.....	132
	b) Zabluda o uzročnoj vezi.....	133
2.4.6.2.	Zabluda o protupravnosti djela.....	134
2.4.6.3.	Zabluda o okolnostima koje isključuju protupravnost.....	136
2.4.6.4.	Zabluda o okolnostima koje isključuju kažnjivosti.....	138
3.	FAZE U NASTANKU KAZNENOG DJELA.....	139
3.1.	Odluka o počinjenju kaznenog djela.....	140
3.2.	Pripremne radnje.....	140
3.3.	Pokušaj.....	143
3.3.1.	Elementi pokušaja.....	144
	3.3.1.1. Namjerno postupanje počinitelja.....	144
	3.3.1.2. Započinjanje izvršenja kaznenog djela.....	144
	3.3.1.3. Nedovršenost kaznenog djela.....	145
3.3.2.	Kažnjavanje za pokušaj.....	146
3.3.3.	Neprikladni pokušaj kao posebna vrsta pokušaja.....	147
3.3.4.	Dragovoljni odustanak.....	149
	3.3.4.1. Elementi dragovoljnog odustanka.....	149
	3.3.4.2. Vrste dragovoljnog odustanka.....	150
	3.3.4.3. Kažnjavanje za dragovoljni odustanak.....	151
3.4.	Dovršeno kazneno djelo.....	152
4.	SUDIONIŠTVO.....	153
4.1.	Supočiniteljstvo.....	154
	4.1.1. Teorije o supočiniteljstvu.....	156
	4.1.2. Zakonsko određenje supočiniteljstva.....	158
	4.1.3. Kažnjavanje supočinitelja.....	159
4.2.	Poticanje i pomaganje.....	161
	4.2.1. Poticanje.....	162
	4.2.2. Pomaganje.....	164
	4.2.3. Pravna priroda poticanja i pomaganja.....	165
	4.2.4. Kažnjavanje poticatelja i pomagatelja.....	167

DIO IV.

KAZNENOPRAVNE SANKCIJE

1. KAZNE.....	170
1.1. Osnova i svrha kazne.....	171
1.2. Definicija kazne.....	172
1.3. Vrste kazni.....	173
1.3.1. Kazna lišenja slobode.....	173
1.3.2. Imovinske kazne.....	178
1.4. Odmjeravanje kazne.....	181
1.5. Ublažavanje kazne.....	186
1.6. Oslobođenje od kazne.....	189
1.7. Odmjeravanje kazne za djela u stjecaju.....	190
2. MJERE UPOZORENJA.....	193
2.1. Uvjetna osuda.....	194
2.1.1. Nastanak i razvoj uvjetne osude.....	194
2.1.2. Uvjetna osuda u Kaznenom zakonu.....	196
2.1.3. Uvjetna osuda sa zaštitnim nadzorom.....	197
2.2. Sudska opomena.....	198
3. SIGURNOSNE MJERE.....	199
3.1. Obvezno psihijatrijsko liječenje.....	201
3.2. Obvezno liječenje od ovisnosti.....	202
3.3. Zabrana obavljanja zvanja, djelatnosti ili dužnosti.....	203
3.4. Zabrana upravljanja motornim vozilom.....	203
3.5. Protjerivanje stranca iz zemlje.....	204
3.6. Oduzimanje predmeta.....	204

DIO V.

POSEBNE KAZNENOPRAVNE MJERE

1. ODUZIMANJE IMOVINSKE KORISTI OSTVARENE KAZNENIM DJELOM.....	206
2. JAVNO OBJAVLJIVANJE PRESUDE.....	208
3. PRAVNE POSLJEDICE OSUDE.....	209

DIO VI.

REHABILITACIJA I KAZNENA EVIDENCIJA

1. REHABILITACIJA.....	211
1.1. Pojam i svrha rehabilitacije.....	211
1.2. Zakonsko uređenje rehabilitacije.....	212
2. KAZNENA EVIDENCIJA.....	214

DIO VII.

AMNESTIJA I POMILOVANJE

1. AMNESTIJA.....	217
2. POMILOVANJE.....	218

DIO VIII.

ODGOVORNOST PRAVNIH OSOBA ZA KAZNENA DJELA

1. PRAVNE OSOBE ODGOVORNE ZA KAZNENA DJELA....	221
1.1. Model odgovornosti pravnih osoba.....	222
1.2. Kaznena djela za koja može odgovarati pravna osoba.....	223
2. KAZNENOPRAVNE SANKCIJE ZA PRAVNE OSOBE.....	224

LITERATURA.....	227
-----------------	-----

KRATICE.....	229
--------------	-----

ABECEDNO KAZALO POJMOVA.....	233
------------------------------	-----

PREDGOVOR

Posljednjih godina, uslijed reforme sustava visokog obrazovanja i uvođenja, tzv. Bolonjskog procesa došlo je i do značajnih promjena u studijskom programu predmeta Kazneno pravo. Tako je predmet postao jednosemestralan, smanjen je broj sati izvođenja nastave, dijelovi sadržaja predmeta izdvojeni su u nove izborne predmete na višim godinama studija (forenzička psihopatologija, penologija, kriminologija). Istodobno su znatno izmijenjeni uvjeti studiranja, koji nameću intenzivniji rad u nastavi i svakodnevno učenje, kao i načine praćenja i vrednovanja rada studenta, od aktivnog sudjelovanja u nastavi, polaganja kolokvija (međuispita), rješavanja konkretnih slučajeva iz sudske prakse i zaključno do polaganja završnog ispita.

Vodeći računa o navedenim promjenama nastojalo se, uz postojeće udžbenike iz kaznenog prava, ponuditi nešto jednostavnije štivo pod nazivom *Uvod u kazneno pravo: opći dio* za učenje u svrhu uspješnog svladavanja gradiva predviđenog novim nastavnim planom i programom ovog kolegija. U tom se pravcu željelo na jednostavan i razumljiv način izložiti sadržaj predmeta slijedeći redoslijed odredbi našeg Kaznenog zakona što je uobičajena metodologija većine domaćih i stranih udžbenika kaznenog prava. Ne propuštajući ništa bitno za učenje ove materije, iz teksta su izostavljeni nejasni, nedorečeni, ponekad vrlo sporni teoretski sadržaji, koji nisu u funkciji razumijevanja gradiva, već naprotiv otežavaju njegovo razumijevanje. Nešto manje bitni sadržaji, koji mogu biti korisni za produbljivanje znanja iz materije kaznenog prava, pisani su sitnim slovima.

U svrhu rasterećenja teksta izostavljene su i pozivne bilješke. Tim više što se kroz sadržaj najčešće iznose općeprihvaćena ili dominirajuća stajališta za koje je danas vrlo teško odrediti kojem autoru izvorno pripadaju. Međutim, detaljan popis literature na kraju knjige upućuje na sve korištene

izvore pri pisanju ovog udžbenika, a koji mogu, ne samo studentima, već i stručnoj javnosti poslužiti za šire izučavanje materije kaznenog prava.

Uz određene sadržaje u knjizi se pojavljuju ilustracije autora Bojana Grlice. One su prije svega predah od teksta, skretanje pozornosti na "sliku bez riječi" uz nastojanje da proces učenja postane zanimljiviji, učinkovitiji, ali i razumljiviji zbog čega ove ilustracije nesumnjivo imaju i svoju edukativnu svrhu.

Unaprijed se zahvaljujemo na svim komentarima, primjedbama i prijedlozima za poboljšanje ovog udžbenika.

Autorice